tíðindablaðið
sosialurin
Nr. 111 Hósdagur 15. juni 1995 | 69. árgangur | Krónur 7,00

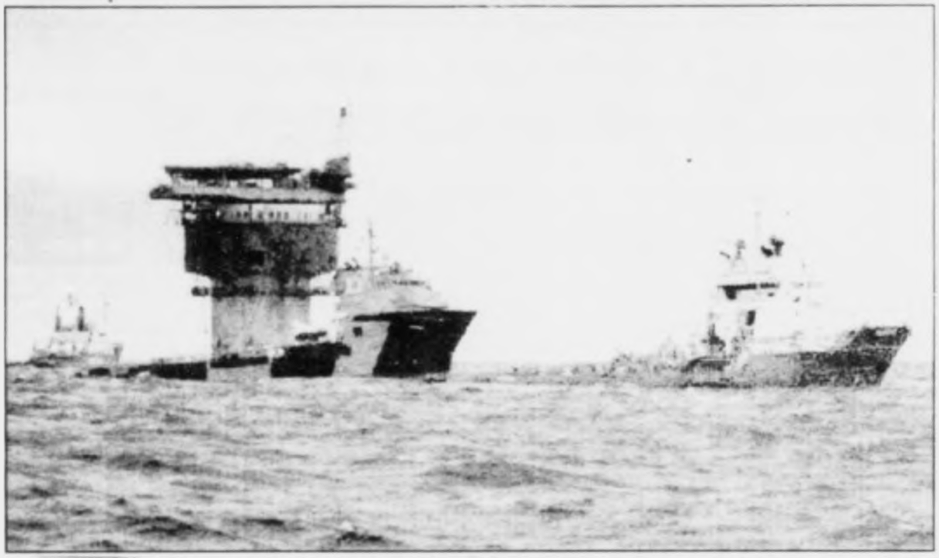

Føroyskur fiskifrøðingur um Brent Spar:

Kann skaða lívið á Rosemary banka

Hjarnar Djurhuus, Shellstjóri: »Greenpeace hevur blást málið upp«

Um seinastu dagarnar hjá oljupallinum Brent Spar á síðunum 8-9

BO WALLENBERG:

Neyðin í Ukraina er endaleys

síðurnar 10 & 11

Fimtan manaðar gamla Ira er eitt av teimum mongu børnunum í Ukraina, ið hevur fingið hjálp gjøgnum Skandinavisku Barnamissiónina

Bretski samráðingarleiðarin, David Anderson og Árni Olafsson á veg av samráðingunum. Mynd: Jan Muller

Løgmaður um samráðingarnar um undirgrundina:

Nú mugu vit gera okkum greitt hvat vit vilja víðari

síða 12

sosialurin

Ábyrgdarblaðstjóri Jan Müller
Fyritøksstjóri Kristjan Dahl
Ljósmyndari Kalmar Lindenskov

Bløðfólk: Randi Jacobsen - Dagny Joensen - Tórfinn Smith - Hilmar Jan Hansen - Jústinus Eidesgaard

Útgevari, uppseting og prent: P/f Sosialurin
Bústaður: Argjavegi 26 Argjum

Postadr.: Postsmoga 76 110 Tórshavn
Telefon: 11820
Telefax: 14720

Tað kostar at varðveita náttúruna

Oddagrein

TAÐ kostar at halda náttúrna reina og tað kostar at rudda upp eftir seg. Hetta er nakað, sum stóra oljufelagið Shell, eitt av heimsins ríkastu feløgum, átti at sanna, nú tað hevur gjørt av at søkkja ein av oljuboripallum sínum á djúpum vatni við Føroyar.

TAÐ er einki minni enn vanvirðing av bæði menniskjum og náttúruni, tá henda risastóra multinationala fyritøku hveistrar øll mótmæli og allar áheitanir um at ikki at søkkja ein oljuboripall í Atlantshavi til víks.

HVÍ skal ein fyritøka, sum hevur vunnið stórar upphæddir av peningi við tí olju, tað hevur fingið loyvi at taka upp úr undirgrundini, ikki kenna fulla ábyrgd av at rudda eftir seg sum frægast, uttan mun til hvat hetta nú kostar!

LÍKA mikið hvørji loyvi henda fyritøka so enn hevur fingið, so áttu hon at virt tey mótmæli, sum nú koma fram í stórum tali, og tikið umrødda boripall til lands og har tikið hann sundur, eins og tað verður gjørt við alt annað, sum hevur verið brúkt á havinum og hevur tænt sínum endamáli.

AT føroyingar ikki hava talað at og mótmælt fyrr er spell og hugstoytt. Tí vit áttu at verið solidariskir við onnur lond, sum eisini liva av havinum. Nú dálkingin nærkast okkum sjálvum, so rakna vit við, og tað ov seint aftrat. Føroyingar hava ikki altíð verið so væl viðfarnir av ávísum umhvørvisfelagsskapum, og hava vit heldur ikki gloymt, hvussu Greenpeace bar seg at móti grønlendingum. Men hesum hava teir so biðið um umbering fyri. Vit eiga so avgjørt at taka undir við Greenpeace í hesum máli og stuðla teimum. Hesin felagsskapur hevur gjørt eitt sera stórt arbeiði fyri verju av náttúruni kring allan heim. Vónandi heldur hann nú á við at mótmæla Shell-hóttanini úr landsuðri. Og latið okkum so taka undir við hesum mótmælum so ella so. Kanska tað ikki er ov seint við eini undirskriftainnsavning, og umhugsar Sosialurin at taka stig til slíka. Tað venda vit aftur til. Men skjótt skal berast at, tí mótmæli alra føroyinga móti hesum svinarii má koma skjótt og virka væl. Øll mugu taka undir við tí. Meira um hetta í blaðnum fríggjadagin.

TAÐ skal vera vón okkara, at Shell tekur mótmælini til eftirtektar, tí hevur tú einaferð sett hol á at søkkja oljuboripallar, so verður tað neyvan seinastu ferð heldur. Ikki bert fiskastovnar okkara eru í vanda at verða dálkaðir, umdømi okkara sum heimsins reinasta hav er í vanda. Tað skal Shell ikki sleppa at taka frá okkum. Og tað sleppur tað heldur ikki. Vit trúgva upp á, at Shell kemur uppá betri tankar og sleppur ætlanini. Kanska trýst frá øllum føroyingum kann hjálpa til.

Sosialurin

Lesarabrøv

Finnleif Guttesen spyr um trygging – hvat við SEV?

Í seinasta Sosiali setta tygum nakrar spurningar til landsstýrismannin í tryggingarmálum um trygging. Nú var tað ikki meiningin, at eg sum vanligur borgari í hesum landinum skuldi svara tær, men eg metti ikki at tygum hava orsøk at spyrja so langt upp í »rekkjuna« fyri at fáa svar uppá slíkar spurningar.

Í einum demokratiskum landi sum okkara hava øll rætt til at fáa at vita hvat gongur fyri seg í samfelagnum, men fyrsta fyritreyt er, at ein fylgir so frægt við í løgum, kunngerðum og debattum annars.

Eg vil her í stuttum hjálpa tær við tínum fyrispurningi: *Hvør hevur eftirlit við Tryggingarsambandinum Føroyar.* Í einhvørjum felag, tað veri seg í partafelag, ungmannafelag, ítróttarfelag, ella rættari, í øllum feløgum hava nevndarlimirnir ábyrgd av, at alt gongur rætt fyri seg, so hetta er eisini tað eftirlitið, sum er við Tryggingarsambandinum, í øllum tryggingarfeløgum eru nevndir. Í umboðsráðnum hjá Tryggingarsambandinum sita í dag **Demmus Hentze, Torfinn Smith, Óla Jákup Müller, Jógvan Olsen, Hildur Patursson, Knútur Nygaard, Mamy Dahl Sørensen.** *Í nevndini sita* **Hilmar Kass, Jógvan Durhuus, Hilmar Bech, Tórolvur Olsen.** *Alment eftirlit hava* **Óssur Dam Jacobsen og Ernst Hansen.** Hesi fólk umboða eina so stóra fjøld av Føroya fólki, at illa hugsandi er, at starvsfólk og stórar kunnu hóreiggja sær sum teimum lystir. Omaná alt hetta eftirlitið, sum nevnt omanfyri, er grannskoðaður roknskapur hvørt ár. Finnleif, tygum kunnu ikki meina, at betri eftirlit skal vera á Tryggingarsambandinum. Tygum spyrja eisini, um ikki tíðin er komin til at eftirlitið av Tryggingarsambandinum ásetir eitt fast % til umsiting av tryggingum. Til hetta er at siga, at ringt er at skilja hví tygum nevna eftirlitið her, tá tygum spyrja hvar eftirlitið er í fyrra spurningi tygara, men her er stutt at siga, at tygum blanda skaðatryggingarfeløg og pensiónskassar og lívstryggingarfeløg saman, tí her eru nevniliga stórir munir millum millum umsitingargjøld frá felag til felag. Í spurningi 3 spyrja tygum, hví sjómenn eru tvingaðir at gjalda tryggingina, sum eitur *Heimatrygging av sjófólki, eingin ivi er í mínum sál, tað at tvinga fólk til nakað er eingin góð loysn, men hevði tú fyristillað tær, at sjómaðurin í millum hvønn túr skuldi renna frá skipinum niðan á tryggingina fyri at tekna trygging, nei, her fari eg at rósa teimum, sum hava gjørt hesa løgtingslóg, tí her fyriliggur nevniliga ein løgtingslóg. So skalt tú glepsa eftir nøkrum, so er tað eftir løggevarunum. Í seinasta brotinum sigur tú, at sjómenn teir gjalda heimatrygging av sjófólki – vilt tú við hesum páStanda, at teir ikki hava trygging tá teir ganga heima? Eg ætlaði ikki at fara út í nakað kjak, men eg kundi hóskandi spurt teg, um tú heldur at umboðsráðið hjá SEV nýtir pening rætt, tá allir nevndarlimirnir fara út í verðina at hyggja at fjarstýring, ja, eru tað í veruleikanum teir, sum taka avgerðina um, hvør stýring er røtt? Nei, her verður nógvur ferða- og uppihaldspeningur nýttur til ein »góðan summartúr« fyri okkara pengar – man SEV ikki tá fara at taka pening fyri umsiting? Ja, eingin ivi um tað. Finnleif – spyr stjóran hjá tær!*

Tryggur

Fiskireiðskapur

KALVALINA / 15 stampar, vørp, boyur, stangboyur, línurenna, **4 hálvaut.** **SNELLUR**, trystventilur, rustfríur hydrtangi og **4 HONDSNELLUR** til sølu.

Tlf. 22 053 - 89 053

MINI-CRUISE VIÐ NORRÖNU

TIL NOREGS
mánadag-mikudag, úr kr. 680,-
TIL ÍSLANDS
mikudag-fríggjadag, úr k. 945,-
TIL DANMARKAR
fríggjadag-mánadag, úr kr. 995,-

Íroknað prísin er: Sigling fram og aftur í couchettum
Eykagjald fyri betri slag av kamari

SMYRIL LINE

Ring og hoyr meira!
J.Broncksgøta 37
Tlf. 15900

SJÓNVARPIÐ Í ÓLAGI????
• Vit heinta og koyra út
• Leiga eitt meðan tú bíðar
• Fastur prísur
• Umvæla ØLL MERKI
TELEFUNKEN - PHILIPS
RING 19544
SALORA LUXOR o.s.
RADIO VERKSTAÐIÐ v/Guttorm Mortensen
Lýðarsvegur 15 - Havn

Jákup Reinert, fiskifrøðingur:

Vandi fyri dálking av fiski

Brent Spar kann skaða umhvørvið við Rosemary banka, um hann verður sleptur í dýpið.

Nakað vestan fyri Rosemary banka beint sunnan fyri føroyska fiskimarkið hevur Shell ætlanir um at søkkja Brent Spar.

Verður boripallurin sleptur í dýpið, kann tað fáa skaðiliga ávirkan á økið, har hann fer at liggja.

Tað sigur Jákup Reinert, fiskifrøðingur, á Fiskirannsóknarstovuni.

Fiskur hevur tað fyri at koma sær nær øllum, sum liggur á botni, og um boripallurin verður søktur, kann tað skaða lívið, har hann kemur niður, sigur Jákup Reinert.

Hann væntar ikki, at skaðiliga árinið innan fyri okkara mark verður so stórt, um Brent Spar fer at liggja á 2.000 metra dýpi, sum nevnt hevur verið, tí so djúpt eru ongir streymar, sum ganga ímóti Føroyum.

Men var talan um 500 metra dýpi, so hevði vandin verið størri, og tá kundi talan verið um beinleiðis árin á føroyskt sjóøki, sigur Jákup Reinert.

Sami fiskur

Føroysk fiskifør hava ikki beinleiðis atgongd til økið við Rosemary banka, tí tað er ES-sjógvur.

Serliga fraklendingar royna nógv har eftir blálongu, stinglaksi og langasporli, og somu fiskasløg fiska føroysk fiskifør á djúpum vatni innan fyri føroyska markið.

Jákup Reinert heldur, at prinsipielt er tað forkastiligt, at Shell nú ætlar at søkkja ein av sínum gomlu boripallum.

Her er talan um eitt øki, sum verður gagnnýtt til matna, og tí skuldi loyvið til søkkingina ongantíð verið givið, sigur Jákup Reinert.

uni

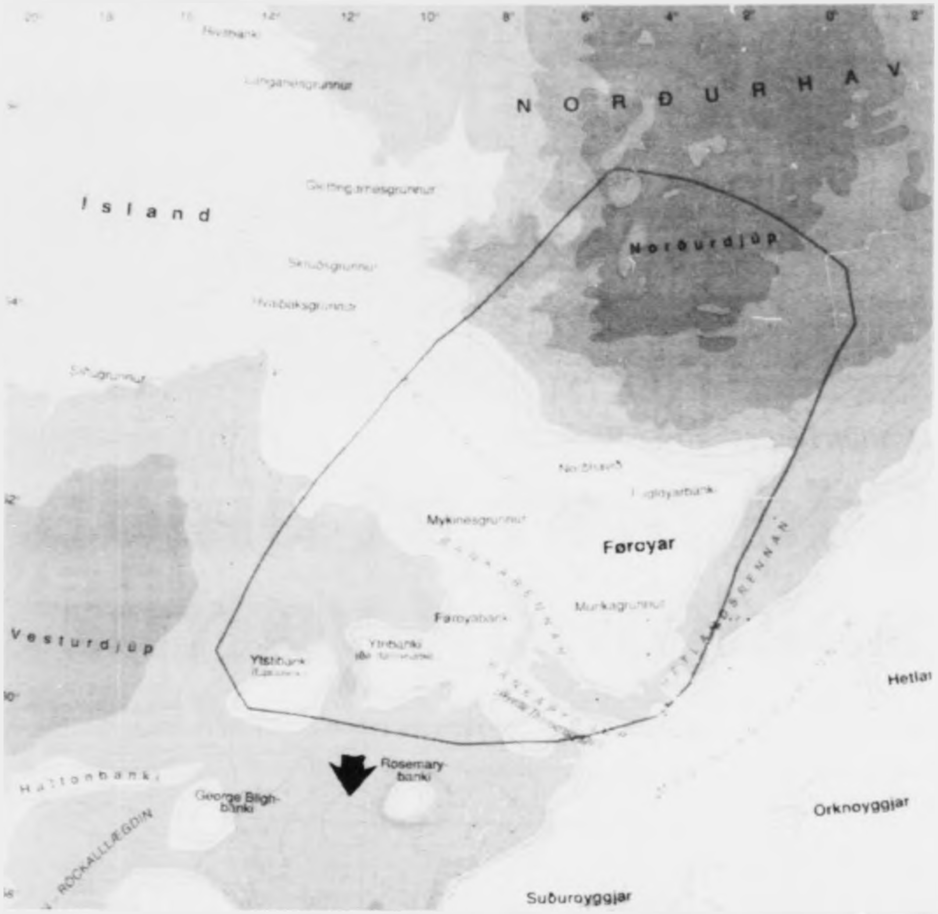

Rosemary banki, har Shell ætlar at søkkja boripallin Brent Spar, liggur beint sunnanfyri føroyska fiskimarkið. Føroyskir línubátar hava sett á hesum leiðum fyrr, og fraklendingar royna nógv har nú. Pílurin vísir, hvar á leið ætlanin er at søkkja Brent Spar

Landsstýrismaðurin í umhvørvismálum:

Ongi verjuskip fara eftir boripallinum

Landsstýrið bíðar eftir upplýsingum um Brent Spar, og tá tær koma, verður møguliga eitt skrivligt mótmæli sent bretsku stjórnini

Tað fer ikki at koma upp á tal, at landsstýrið sendir verjuskip eftir Brent Spar, tí tað er ikki vanligt, at føroyingar mótmæla á tílíkan hátt.

Hetta sigur Eilif Samuelsen, landsstýrismaður í umhvørvismálum, nú løtan fer at koma, at Shell - um Greenpeace ikki forðar tí - søkkir boripallin við Rosemary banka sunnan fyri markið.

Landsstýrismaðurin bíðar í løtuni eftir nærri upplýsingum um Brent Spar, sum skulu koma úr umhvørvismálaráðnum.

Landsstýrið vil hava at vita frá Svend Auken, umhvørvismálaráðharra, hvar akkurat boripallurin skal søkkjast, og hvussu vandamikil evnini eru, sum eru umborð.

Tá upplýsingarnar fyriliggja, fer landsstýrið at taka støðu til, um skriv skal sendast beinleiðis til bretsku stjórnina at boða frá, at føroyingar finna seg ikki í, at Shell søkkir Brent Spar so nær føroyska fiskimarkinum.

Landsstýrið hevur í skrivinum til umhvørvismálaráðharran gjørt vart við áhugan hjá føroyingum at halda umhvørvið kring Føroyar reint.

Vit hava sagt, at okkum dámar illa, at Brent Spar verður søktur so tætt hjá okkum, og vit hava tí biðið Svend Auken tala okkara søk, tá hann úttalar seg um málið, sigur Eilif Samuelsen.

Landsstýrismaðurin sigur, at sama um eiturevni eru umborð á Brent Spar, so er hetta ikki rætt mannagongd, Shell brúkar.

Slík søkking kann vera byrjanin til fleiri tílíkar søkkingar, og tað er stak óheppið fyri okkum, sum liggja so nær, heldur landsstýrismaðurin.

uni

Situr tú við barninum í fanginum ?

Visti tu av, at í brasteðgi úr 50 km/t er rørslumegin hjá barni, ið vigar 20 kg, 2 tons

Bilbelti er lívbelti !

Hjarnar Djurhuus, stjóri á Føroya Shell:

Greenpeace hevur blást málið upp

- Vit vita, hvussu Greenpeace arbeiðir. Teir leggja seg á ymisk mál fyri at fáa umtalu, og Brent Spar er funnin fressur hjá felagsskapinum, heldur stjórin á Føroya Shell, sum tó sigur seg vera ímóti dálking, ið kann skaða umhvørvið við Føroyar

Shell er rættiliga komið í andglettin, nú Greenpeace eltir teir báðar sleipibátarnar, sum sleipa boripallin Brent Spar á seinasta hvíldarstaðin.

Hjá Shell í Føroyum hava tey ikki enn merkt nakað beinleiðis til ta ógvusligu mótmælisbylgju, sum hevur reist seg móti felagnum, men tey fylgja væl við gongdini, nú so nógv verður gjørt burturúr.

Hjarnar Djurhuus, stjóri á Føroya Shell, heldur, at málið er blást upp til at vera meira, enn tað í veruleikanum er, og skilir ikki rættiliga, hví øsingin er so stór.

- Tað er enska stjórnin, sum hevur givið loyvi til at søkkja boripallin, og tað er á bretskum øki, tað skal henda. Eg kann ikki hugsa mær, at bretar høvdu givið loyvi til slíkt, um teir vistu, at tað fór at hava skaðilig árin á umhvørvið, sigur Hjarnar Djurhuus.

Ábyrgdina fyri, at málið er vorðið so stórt, gevur hann Greenpeace. Hann ivast í, um tað, sum Greenpeace hevur sagt um, hvussu nógv boripallurin fer at dálka, er rætt.

- Vit kenna Greenpeace frá grindaspurninginum, og har hevur felagsskapurin borið ósannindi fleiri ferðir. Hvør sigur, at Greenpeace ber røtt tíðindi nú um Brent Spar, spyr Hjarnar Djurhuus.

Hann heldur, at ofta kann tað tykjast sum, at Greenpeace livir av at leggja seg oman á einstøk mál, og Brent Spar er funnin fressur hjá felagsskapinum, nú hann skal søkkjast, heldur stjórin á Føroya Shell.

Ímóti dálking

Um tað er rætt ella ikki at søkkja boripallin, heldur Hjarnar Djurhuus seg ikki kunna úttala seg um, tí hann veit ov lítið um tað tekniska, sum kundi givið ábendingar um, hvussu vandamikil boripallurin er fyri umhvørvið.

- Tað skal kortini ongin ivi valda um, at vit eru avgjørt ímóti øllum formi fyri dálking, sum kann skaða føroyskt umhvørvi, sigur Shell-stjórin.

Spurdur um hann ætlar at gera vart við hesa støðu sína á hægri stað hjá Shell, sigur hann:

- Tað havi eg ikki umhugsað, men eg væntir ikki. Kunnleikan til málið havi eg ikki nóg stóran til, at eg kann fara víðari við tí.

Landsstýrið mótmæla

Vit kalla sjógvin rundan um okkum heimsins reinasta hav. Er tað ikki uppgávan hjá tær sum føroyingi at siga á røttum stað, at umdømi Føroya sum fiskivinnutjóð er í vanda nú?

- Tað er fyrst og fremst uppgávan hjá landsstýrinum at gera vart við, at tað ikki kann góðtaka, at boripallurin verður søktur. Eg haldi, at landsstýrið eigur at fara til danskarar við málinum, sum síðan eiga at gera bretar varugar við Føroya støðu. Eitt mótmæli frá landsins myndugleikum hevur størri ávirkan, enn um tað kemur frá okkum, sigur Hjarnar Djurhuus.

uni

Íslendskt kirkjukór á vitjunarferð í Føroyum

Konsert í Vesturkirkjuni í Havn í kvøld kl. 20.00

Mentunarliga samstarvið føroyinga og íslendinga ímillum er ikki viknað, um enn vinnuliga sambandið ikki er sum áður, tá ið Ísland var aðalalitið í okkara fiskiskapi og føroyingar komu nógv í samband við frændafólkið har.

Herfyri vóru rímmar konsertir, tá ið onki minni enn Karlakór Reykjavíkur vitjaði í Tórshavn og í Klaksvík og helt ógloymandi konsertir, har eisini Klaksvíkar og Tórshavnar Manskór tóku lut.

Týsdagin kom eitt av teim mongu góðu blandaðu kórunum í Reykjavík á vitjunarferð. Tað er Garðarbæar Kirkjukór, sum við ungverjanum Utassy Ferenc sum leiðara fer at hava tríggjar konsertir í Føroyum.

Í kvøld, *hóskvøldið 15. juni kl. 20.00*, syngur kórið í Vesturkirkjuni í Havn, og leygardagin, *17. juni kl. 16.00*, á tjóðarhátíðardegi íslendinga, í Listaskálanum, har tað møguliga eisini verður føroysk kórluttøka.

Á skránni hevur kórið verk av meistarum sum Bach, Lasso, Liszt og Bruckner umframt íslendskar sálmar og sangir og negro spirituals. Eisini syngur Garðarbæar Kirkjukór sangir eftir J. Waagstein og H. J. Højgaard.

Ungverjin Utassy Ferenc stjórnar kórinum

Greenpeace í Danmark:

Hetta er álvara

- Vit hava upplýsingar frá Shell, sum vísa, at bæði olja og geislavirkin evni eru umborð á Brent Spar, sigur Janus Hillgaard frá Greenpeace

Í Greenpeace eru tey yvirhøvur ikki í iva um, at Shell skal ikki sleppa at søkkja Brent Spar. Og orsøkin er einføld. Umborð eru bæði olja, kemikaliir og geislavirkin evni, ið eru vandamikil fyri umhvørvið.

Tað veit Janus Hillberg frá danska Greenpeace at siga fyri Sosialinum.

Hann sigur, at Greenpeace hevur upplýsingarnar um Brent Spar frá Shell sjálvum, sum hevur almannakunngjørt, hvørji evni eru á boripallinum.

- Brent Spar er ein hóttan móti umhvørvinum. Tí royna vit av øllum alvi at forða fyri, at boripallurin verður søktur, sigur Janus Hillgaard.

Passar ikki

Hann vísir aftur pástandin frá Shell-stjóranum í Føroyum um, at Greenpeace skal hava blást málið upp fyri at fáa umtalu.

- Hetta er ikki fyri at fáa umtalu. Hetta er álvara, og høvdu vit ikki upplýst almenningin um, at boripallurin skuldi søkkjast, so visti ongin tað.

Janus Hillgaard sigur, at 90 prosent av tí arbeiði, sum Greenpeace ger, gongur fyri seg handan leiktjøldini og ikki í fjølmiðlunum.

- Vit hava 4 milliónir limir kring um í heiminum, ið gera arbeiði, ið ongantíð koma fram, so tað er als ikki rætt at siga, at vit liva av at leggja okkum oman á einstakar sakir, sigur Janus Hillgaard.

uni

Fráboðan um umhvørvisgóðkenning

Við hesum verður gjørt kunnugt, at Heilsufrøðiliga Starvsstovan, við heimild í §26 í løgtingslóg nr. 134 frá 29. oktober 1988 um umhvørvisvernd og kunngerð nr. 54 § 1 stk. 4, hevur góðkent P/F undir stovnan v/ P/F Alistøðin á Bakka at byrjunarfóðra smolt á Kassavirkinum á Glyvrum.

Heilsufrøðiliga Starvsstovan,
13/6-95